

Ольга КУЛІНІЧ,

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри

загальноправових дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах тотального вторгнення росії в Україну наша країна продовжує тримати всі удари, з рішучістю відстоювати демократичні цінності та відстоювати принципи захисту прав громадян, можливостей для розвитку та наукових досягнень.

Цю позицію ми продемонстрували всьому світу і задекларували як основу наших глобальних цінностей. Саме тому в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну, Україна продовжує жити та реалізовувати різні аспекти державотворення, сприяти цифровій трансформації через інновації, оптимізувати діджиталізацію державних регуляторних інструментів, інтегрувати інноваційну Україну в надзвичайно складних умовах та стати європейською мережею, маючи на меті приєднання до європейської мережі.

Пріоритетними напрямками інноваційної діяльності в Україні є визначені відповідно до закону наукомісткі інноваційні сфери, спрямовані насамперед на забезпечення економічної стабільності держави, створення конкурентоспроможних наукових досліджень та надання високоякісних послуг.

Метою інноваційної діяльності є створення конкурентоспроможних наукових досліджень, надання якісних послуг, ефективне використання національних і міжнародних науково-технічних досягнень та нарощування національного потенціалу.

Пріоритетні напрями на національному рівні та їх обґрунтування формуються на основі результатів прогнозовано-аналітичних досліджень у сфері інноваційної діяльності із залученням Національної академії наук України. Вони формуються у сфері інноваційної діяльності із залученням інших установ та наукових організацій, що забезпечують формування державної політики у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності.

Законодавець запровадив два види пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні, які перебувають у діалектичному взаємозв'язку.

Відповідно до статті 2 Закону, пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні поділяють на стратегічні напрями, тобто напрями, що

визначаються на період до 10 років, та середньострокові напрями, тобто напрями, що визначаються на період до п'яти років [1].

При цьому середньострокові пріоритетні напрями визначаються з метою поступового забезпечення реалізації стратегічних пріоритетних напрямів на національному, галузевому та регіональному рівнях. За умови належного правового регулювання взаємозв'язок цих стратегічних та середньострокових пріоритетних напрямів сприятиме синергетичному розвитку національної інноваційної системи. Водночас, прогалини у правовому регулюванні відповідних стратегічних пріоритетних напрямів створюють унеможливлене належне визначення та реалізацію середньострокових пріоритетних напрямів на всіх рівнях. Усі пріоритетні напрями інноваційної діяльності мають бути визначені відповідно до закону, тобто сформовані та затверджені у встановленому законодавством порядку. Існуюча нормативно-правова база щодо формування та визначення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності передбачає послідовну діяльність уповноважених органів державної влади.

Відкрито нові можливості, платформи та проекти для допомоги Україні у боротьбі з агресором в умовах воєнного стану з боку низки держав, а також для підтримки ініціативи громадян України та проведення нових наукових досліджень.

Саме тому в рамках підготовки до Саміту G7 Україна взяла участь у зустрічі G7 країн Європи з питань цифрових технологій 2023, яка була присвячена принципам управління новими технологіями.

Серед пріоритетних сфер для обговорення були піднято такі питання, як оцифрування суспільства, забезпечення сталої цифрової інфраструктури, транскордонна передача даних, використання штучного інтелекту та виклики кібербезпеки.

Комісія Європейського Союзу в рамках євроінтеграції обговорили вплив війни Росії проти України на світову економіку та інноваційні рішення для протидії атакам агресора. У комюніке, підписаному лідерами G7 у Хіросімі 20 травня 2023 року, визнано, що в умовах цифровізації, цифрові інновації, прискорені новими технологіями та інноваційними моделями управління, уможливають інклюзивне економічне зростання та сталий розвиток суспільств на основі прозорості, відкритості, рівності, справедливості, конфіденційності та інклюзивності [2]. Міжнародні програми, такі як «Грантовий фонд для українських стартапів та інноваційних підприємств», сприяють розвитку інновацій в Україні. Окрім грантів, надаються додаткові інвестиції, щоб допомогти українським стартапам впроваджувати інноваційні рішення, спрямовані на відновлення України.

Окрім грантів, українським стартапам, які впроваджують інноваційні рішення, спрямовані на відновлення України та реалізацію проєктів

комерціалізації наукових досліджень, надаються додаткові інвестиції у межах різних програм. Ці програми підтримуються поточними ініціативами Європейського дослідницького простору для України (ERA4Ukraine), Horizon4Ukraine, ERC для України та Марі Складовської-Кюрі (MSCA) для українських дослідників-біженців, що доповнюється ще і спеціальними програмами на різні суми.

Цифрові рішення від фінтех-стартапів включають автоматизацію процесів залучення клієнтів (Electronic KYC), автоматизацію процесів фінансового моніторингу (AML Point), комплексне рішення для ініціювання споживчого кредитування (Neofin), бізнес-процесів МСП. Створення універсальної платформи для автоматизації бізнес-процесів для МСБ, наприклад. Автоматизації процесів для МСБ (RemOnline); інноваційні платіжні рішення для підприємців (Жабка); програма розвитку цифрової економіки, фінансової інклюзії та інноваційного клієнтського досвіду Start Path Ukraine, яку очолюють Міністерство цифрової трансформації України та Національний банк України. Вона реалізується за ініціативи Mastercard за підтримки Міністерства цифрової трансформації України та Національного банку України.

Продовжує роботу міжвідомча робоча група з прискореного перегляду національних регуляторних інструментів для бізнесу на основі аналітичних матеріалів Офісу ефективного регулювання (BRDO).

Розглядаються ініціативи щодо оптимізації та комп'ютеризації національних інструментів регулювання бізнесу в таких сферах, як сільське господарство, будівництво, охорона здоров'я, транспорт та відновлення критичної інфраструктури.

Зокрема, йдеться про відновлення об'єктів критичної інфраструктури. Ухвалюється рішення щодо оптимізації та комп'ютеризації регуляторних документів, що перебувають у віданні Міністерства економіки, Міністерства екології та природних ресурсів, Міністерства інфраструктури, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства культури та інформаційної політики, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту. Тож невід'ємною складовою європейської інтеграції є прискорення впровадження нової моделі розвитку в Україні [3].

Крізь призму тематичних досліджень та в напрямі розвитку інших пріоритетних напрямів наукових досліджень наголошується на необхідності розроблення пропозицій із залученням наукової спільноти, схвалення їх у вигляді проєктів нормативно-правових актів та затвердження цих актів органами державної влади в межах їх компетенції.

І наголошується на необхідності затвердження цих актів органами державної влади в межах їх компетенції у визначені строки.

Системний аналіз положень Закону України «Про пріоритетні напрями

інноваційної діяльності в Україні» дозволяє зробити висновок, що механізм законодавчого визначення цих напрямів є надзвичайно складним та бюрократично перевантаженим. Тому визначення пріоритетних галузей потребує низки підготовчих та узгоджувальних етапів.

Аналіз регулювання пріоритетних напрямів інноваційної діяльності свідчить про наявність численних проблем, пов'язаних як зі змістом правових норм, так і з їх належною імплементацією. У зв'язку з цим заслуговують на увагу такі складні та перевантажені законодавчі механізми.

Порушення процедур та умов визначення стратегічних та середньострокових напрямів інноваційної діяльності в Україні. Зважаючи на це, варто зазначити, що виявлено розбіжності та прогалини у правовому регулюванні, які в сукупності створюють режим правової невизначеності та додатково підвищують ризик порушення встановлених законодавством строків формування та затвердження стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності на наступне десятиліття.

Ризик визначення неналежних стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, далеких від сучасних світових інноваційних тенденцій, також стає більш актуальним через відсутність ефективних методів експертної оцінки та застарілість процедур формування цих напрямів. Це може призвести до формування та реалізації безперспективних середньострокових пріоритетних напрямів у цій сфері та, в цілому, до затримки розвитку національної інноваційної системи України.

Ігнорування вищезазначених ризиків може призвести до нецільового використання коштів державного та місцевих бюджетів у разі відсутності швидкого реагування та злагодженої взаємодії між центральними органами виконавчої влади та науковою спільнотою, а також відповідальної діяльності Уряду та Парламенту у стислі строки.

Існує потенціал для нецільового використання коштів державного та місцевих бюджетів. Як наслідок, це стане перешкодою для інноваційного розвитку України та спричинить нові кризові явища в соціально-економічній сфері. Найбільш нагальним шляхом подолання цих проблем є перегляд правових механізмів визначення пріоритетних галузей на національному та галузевому рівнях та спрощення процедур їх розгляду і затвердження.

А також невідкладно розробити загальнодержавну цільову програму, яка б визначала найбільш перспективні напрями, варіанти та заходи розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності України. Для вирішення цієї проблеми пріоритетні напрями інноваційної діяльності мають враховуватися при формуванні та виконанні міжнародних і національних замовлень на науково-технічний розвиток, а також розробляти загальнодержавну цільову програму на відповідний рік за цими напрямами, як це передбачено Законом

України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні». Реалізація державної політики через цей інструмент дозволяє створити більш сприятливе та ефективне середовище для реалізації інноваційної політики, забезпечити цільовий розподіл бюджетних коштів та посилити інноваційну діяльність в інших пріоритетних сферах.

1. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2012. № 19–20. Ст. 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

2. Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 680-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.12.2020).

3. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : Постанова КМУ від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.12.2020).

Роман КАРПЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Гендерна рівність передбачає рівні права для жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, а також їх однакову значущість, можливості, обов'язки та участь у всіх сферах суспільного й особистого життя. Так само вона означає рівний доступ жінок і чоловіків до ресурсів та розподіл цих ресурсів між ними [1, с. 5]. Процес становлення та розвитку політики гендерної рівності характеризується поступовим закріпленням рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, рівності статей, недискримінацією за ознакою статі у міжнародному законодавстві та законодавствах окремих країн.

У звіті Комітету з рівних можливостей жінок і чоловіків Парламентської Асамблеї Ради Європи зазначено, що відсутність рівного представництва жінок і чоловіків у розробці рішень щодо політичних та суспільно важливих питань становить загрозу для легітимності демократії та є порушенням прав людини [2].